СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIV. Ч. 73. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 13. квітня 1946. No. 73. New York and Jersey City, Saturday, April 13, 1946. Vol. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

ВИЯВИ НЕВДОВОЛЕННЯ У НУТРІ СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ

Кореспондент з Вашінґтону до часопису „Ню Йорк Геральд Трибюн" звертає увагу на те, що й такий автократ як Сталін мусить часом рахуватись з публичною опінією у свому краю, на що навіть він сам вказав секретареви стейту Бирнсови в часі Московської Конференції. Отже нові клопоти малиб тепер виявлятись у Совєтах головно через те, що вернуло багато совєтських горожан з війни з „капіталістичних країв" і тепер не хочуть слухати „марксистських" агітаторів, домагаються кращих життєвих умовин та не позбуваються, особливо жіноцтво, різних „буржуазних" навичок, що їх набули на чужині. Влада має доволі клопоту з тими людьми. Тим і пояснюється новий натиск на дисципліну та поворот до „чистого марксизму" в протиставленню до „воєнного націоналізму", що зростав у Совєтах у часі війни. Видруковано 21 міліонів книжочок „Короткої історії Комуністичної Партії", які тепер масово поширюється. Знов кличі про „капіталістичне окруження" чи намагання осягнути дипльоматичні перемоги в світі, спрямовані на те, щоби відвернути увагу загалу від того, що йому недостає і є причиною його невдоволення. Теж помітний зріст дезерції з рядів червоної армії. Це відноситься до тих вояків, що мають вертати з чужих країв до Совєтів. Взявши усе разом, пишуть кореспонденти, так виглядає, що совєтська влада має серіозні повоєнні клопоти з настроями невдоволених мас.

ЗАПЛІТНИЙ У СПРАВІ СКИТАЛЬЦІВ.

Федір Заплітний, посол до канадійського парляменту в Отаві з українського роду, промовляючи в парляменті про господарські проблеми Канади, торкнувся теж і проблеми скитальців в Европі і запропонував урядови спровадити до Канади на початок яких 10,000 дітей-скитальців з Европи, що є найневиннішими і найнещасливішими жертвами війни.

ТАК, „ЯК ВЧИТЬ НАС ТОВАРИШ СТАЛІН!"

У. Щ. Вісті помістили велику статтю О. В. Палладіна про Академію Наук УРСР, яка зачинається тим, що Академію створено „для розвитку освіти, науки і культури". Закінчено статтю проблемами, які „належить вивчити радянській науці і працювати над їх розвязанням так, як вчить нас товариш Сталін".

„МИЛА ГОСТЯ".

Так пишуть „Останні Новини" про Сильвію ді Бетінкурт, кореспондентку бразилійського часопису „Корієра да Манія", що виходить в Ріо де Жанейро, яка відвідала цю українську газетку, видавану скитальцями.

ПОВНА КОЛЬОРУ МУЗИКА УКРАЇНИ.

Оце наголовок статті, яку написав Лазар Самінскі в журналі „Мюзикал Корієр" за місяць березень. Автор займається українською музикою, щоби дати характеристику народної музики, у якій українська народня творчість веде перед. При цій нагоді автор твердить, що українська музика, після упадку царизму, вийшла із своїх пеленок і стала національною музикою. Та не знати з яких причин автор приписує в цім заслугу Українській Соціялістичній Совєтській Республиці. Автор згадує клясичних композиторів української музики, а споміж нових згадує Бориса Латошинського й жидівського композитора України Мозеса Мілнера.

ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО АМБАСАДОРА.

Поляки в Америці, а зокрема „Союз Оборони Незалежности Польщі", ведуть постійну протестаційну акцію, звернену проти Оскара Лянґе, польського амбасадора в Вашінґтоні, наставленого теперішним просовєтським урядом у Варшаві. Між іншим повідомили вони членів Ради Забеспеки Обєднаних Держав, що Оскар Лянґе „не репрезентує поглядів польського народу, а тільки ґрупу совєтських агентів".

ЧИ ЗМІНЯТИ ПРІЗВИЩА?

„Нови Сьвят", звертаючись до тих, що міняють польські прізвища на такі, що виглядалиб на англьо-саскі, пише, що не пошкодили польські прізвища бути тепер ґенералами в американській армії таким як Баржиньскі, чи Ратай і Вісьневскі, або полковниками таким як Ковальскі, Квятек, Маркевіч, Новаковскі, Бденьскі, Тиміньскі, Іршик, Даекан, чи Білевіч.

В ГАЛИЧИНІ ДАЛІ ЗАВЗЯТА БОРОТЬБА З ЗАГАРБНИКОМ

З українських часописів, що виходять в Европі, як і з оповідань очевидців, що недавно тому були на західно-українських землях, виявляється, що український нарід далі продовжує боротьбу з московським загарбником, та що там далі діє Українська Повстанча Армія. Кажуть, що в Галичині вбивають по селах і містах енкавудистів як найлютіших ворогів населення. За це большевицький окупант має сильно мститися на населенню. Знов горять села, а населення вивозять далі масово на Сибір. Зокрема мститься влада на українському духовенству, бо світська інтеліґенція — за малими виїмками — уже так якби не існувала.

КОНГРЕС КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Комітет Українців Канади проголосив Другий Все-Канадійський Конґрес, який відбудеться в Торонто, Онтеріо, в днях 4, 5 і 6 червня 1946, в Мессі Гол.

ПРИВІТ АМЕРИКАНСЬКИМ УКРАЇНЦЯМ.

Ухвалив його Перший Конґрес „Обєднання Українських Робітників у Франції" (ОУРФ), що відбувся у Парижі в днях 16. і 17. лютого. ОУРФ — це українська професійна організація, з сіткою своїх філій по цілій Франції. Клич праці цеї організації: Єдність, Праця, Чесність, Україна. Ґенеральним секретарем організації вибрано І. Поповича.

ВИЗНАЧНІ ТВОРИ СОВЄТСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Комуністична „Правда" з Москви, у виданню в 23. січня 1946 перечислює твори, які появилися в рр. 1943 і 1944, а які нагородив совєтський уряд Сталінськими преміями. Єдиний український письменник, якого нагороджено такою премією це Леонід Первомайський, який самий брав участь у війні і вернувся в свою рідну Полтавщину. „Його вірші — це короткі, сильні оповідання про це, що він бачив на цій довгій, важкій дорозі... У його творах відбивається жаль і радість з того, що він перейшов у боях за нещасну рідну землю і вся віра в незахитану волю народу". Так характеризує твори Первомайського автор статті Микола Тіхонов.

Дійсному членови Академії Наук Української ССР. М. А. Лаврентієву признано Сталінську премію за розроблення нового математичного методу при працях з ділянки гидромеханіки.

ЧОМУ НАЗВАНО ІМЕНЕМ ҐОРКОГО?

Совєтські джерела звідомляють, що в грудні м. р. відзначено 140-річчя Харківського державного університету ім. Ґоркого. При цьому додають, що з тим університетом звязані життя і праця таких видатних людей як бактеріольоґа Мечнікова, мовознавця Потебні, письменників Гулак-Артемовського й Котляревського, Костомарова, Багалія й інших. Питання: Чому не названо цей найстарший університет в Україні іменем якогось українського письменника чи історика Костомарова, що так тісно звязаний з тим університетом?

ЩО НЕ ВТРИМАЄТЬСЯ?

Скитальчий часопис „Останні Новини", що виходить в Зальцбургу, в Австрії, пише:

„...все, що подумане, пляноване та „ідейно" обґрунтоване на людській кривді чи недолі, все, що творене на крові й сльозах, ніколи не втримається на землі. Мусить прапасти. Бо такий одвічний Божий закон!".

ЗАПРОШУВАВ ДО МОСКВИ...

Описуючи в Лайф, як завмирає колись веселий Відень, американський журналіст і письменник, Джан Дос Пассос, розповідає про свої зустрічі з росіянами. Пише, що дуже тяжко зачати з ними розмову, бо кожний з них боїться, що навіть найневинніша розмова може нанести клопоту, бо за всім слідкують енкавудисти. Та якось вдалося йому говорити з українцем, професором літератури в одним з місточок України. Він мав ранґу майора і дуже дивувався, що так мало пишуть в Америці про осяги Совєтів у війні. Доражував більше писати, а хто захоче писати, той повинен спершу прибути до Москви, а там його приймуть з отвертими руками. Найцікавіше те, що цей професор ніяк не міг зрозуміти американської виборчої системи, а саме, що можна голосувати раз на републиканця, а другий раз на демократа, соціялиста, а іншим разом зробити комбінацію з кількох з різних партій. Майор був певен, що демократія є тільки в одній Росії. Та як виходили з готелю, то пише кореспондент, майор у дверях нагло цофнувся. Очевидно на те, щоб енкавудисти не завважили, що він був на розмові з чужинцем.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Демократичні ідеали лучбоою усіх українців

„Українець у Франції" помістив статтю Г. М. на тему „Демократичні ідеали українців". Стаття виходить з такого заложення, що для „врятування і збереження українців, що в наслідок воєнних подій опинились за межами рідної змелі" є потрібний спільний громадянський світогляд, який „звязував би нас, як представників і членів української нації, з сусідами і прогресивним людством". Таким світоглядом, як виходить з статті, може бути тільки демократичний світогляд, чи інакше народоправний. На цю тему читаємо там далі таке:

***

В житті українського народу, як нації, демократичний світогляд можна спостерігати з давніх давен. Грецький письменник свого часу зазначив, що наші предки — анти — жили в демократії, подібній до демократії старогрецьких громад-держав. За княжих часів ми мали самодержавні віча, на які сходилися досвідчені люди-мужі, й вирішували всі справи, аж до оголошення війни. Згодом, із зростом боярської верстви, що утворилася з членів княжих вояків-дружин, самодержавні віча втратили силу: їх заміни́ли віча державні, які закликали князів і проганяли їх, коли вони не виконували волі народу, або зловживали даною їм від народу владою.

Коли Україна підпала під владу литовських королів, демократичний світогляд українців зазнав ворожого ставлення збоку князів і королів. Це стремління і далі жити в народоправстві привело до повстання Богдана Хмельницького й переходу України „під протекцію царя московського, але з тим, щоб останній шанував козаче самоврядування, або, як казали тоді, вольності. Московські царі й їх спадкоємці — російські імператори — не додержали умов „Переяславських пунктів" 1654 р., вони намагалися підпорядкувати собі цілком Україну, що чинила завзятий опір. Імператори тоді стали вживати ступневого способу ослаблення народоправства українського. Вони перетягли на свій бік права дворян, а пізніше за її-ж допомогою зруйнували 1775 р. найдавнішу й найсильнішу фортецю українського народоправства — Запорізьку Січ, ядро „вольностей війська запорозького", де всі законні приписи підписував Кошовий отаман „з товариством", — формула, що нагадує суть англійського державного ладу — „король в парляменті".

Зруйнування Січі завдало народоправству на Україні тяжкого удару. Але переставши існувати в житті, народоправство не перестало, однак, жити в думках найкращих українців, як ідеал, як мрія. Цей ідеал знов ожив у творах новітньої української літератури, що її стали творити в XIX. віці найкращі наші люди — мовою народньою, мовою основної маси українців, селянства, що, чим далі, тим сильніше, стало рости, як суспільний чинник. Найкращі представники освіченої верстви українців, що їх батьки були змоскалізувались, стали спільно із селянством до праці за визволення з кріпацтва й залишили нам твори, в яких вони досконало розробили до подробиць засади новітньої української демократичної ідеї, повязавши її з демократичними ідеями, що лягли в основу акту незалежности Злучених Держав Північної Америки, проголошеного 1775 р., декларації прав людини й громадянства, 1789 р. (Франція) й пізнішими західньо-европейськими ідеями соціяльної, громадської демократії.

Наснажені тими демократичними ідеями, боролися українці і в XX столітті. Рухи за років революцій 1905 р. й 1916-20 рр. відбувалися під знаком народоправства, під знаком здійснення демократичного ладу на всіх просторах України. Проголошення самостійности IV. Універсалом Української Центральної Ради здійснювало народоправну форму на Україні. Хоч і не вдалося цих демократичних ідей цілком і на довго здійснити на рідній землі, проте вони не вмерли. Вони і нині можуть бути коротко висловлені так:

В справах загально-громадських: а) права людини й громадянина, як конечна умова особистої гідности й розвитку українця; б) самоврядування, як основа для руху до суспільної справедливости.

В справах національних: державно-політична воля, незалежність, як засіб для повернення української нації в родину культурних націй.

Ця мета є льогічним наслідком всього розвитку історії України.

„ЩОБ НА ТЕБЕ ДИВ ПРИЙШОВ!"

Така є приказка в Україні, а згадує за неї Алексій Югов у звязку з новим перекладом „Слово о полку Ігоря" на російську мову. Каже, що слово „див", що є в „Слові", було мильно перекладуване на російську мову як „птиця". А виявляється що воно означає „дикий" і „дикун". В Україні та назва залишилась у давньому значінню, коли то тими „дикунами" були печеніги, половці, татари. Це є ті „диви", про яких згадує „Слово".

—o—

ЖІНОЧИЙ ГУРТОК В ОТАВІ.

В столиці Канади, в місті Отаві, зорганізовано Канадійське Українське Жіноче Літературне Товариство, що складається з 22 членок. Товариство взяло собі в першу чергу за першу ціль, щоб в усіх отавських бібліотеках були книжки про українську літературу та історію в англійській мові, що досі видані. Далі Товариство буде уважно переглядати англійську і українську пресу і висилати листи подяки особам і товариствам, які своїми промовами чи писаннями заслуговують від українців на признання. Цей гурток вірить, що писання ось таких подяк є конечним. Бо хоч українці завжди оцінюють прихильність різних людей, то вони ще не приняли засади, щоби висловлювати ці оцінення листовно. А людська вдача вже така, що оцінення і признання підбадьорує кожну людину до дальшої корисної праці. Організація ця, як пише пані Степанія Глинка, також заохочує своїх членок цікавитись різними питаннями та вишколювати себе в бесідництві. Цінні промови дали досі такі членки: пані Ґ. Кисілевська (англійського роду) зреферувала книжку В. Г. Чемберлина „Ди Юкрейн-Ей Собмерджд Нейшен", пані Ольга Глинка говорила на тему „Важливість організацій", а пані І. Петрівська на тему „Життя Лесі Українки". Адреса Товариства така: Canadian Ukrainian Women's Literature Guild, 2 Rockliffe Way, Ottawa, Ontario.

—o—

„ФОНД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ".

До заложення такого закликають українські часописи, видавані на скитальщині. Дохід з таких імпрез як „Свято Української Культури" чи з подібних, як теж окремі пожертви, мають іти на цей „Фонд" на чужині. А про нього пишуть „Нові Дні" (тижневик у Зальцбурґу) в такий спосіб, що він „стане підвалиною розбудови українського друкованого слова, культурно-освітніх і мистецьких установ та поширення культурно-освітньої праці в середовищах українського розселення на чужині".

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

МИРОН ЛИТВИН і СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
801 Springfield Avenue, corner Harrison Place
IRVINGTON, N. J.
Phone: ESsex 3-9090

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як $150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St., NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

НЕ ВИДАВАЙТЕ ЗАБАГАТО
Завжди ЩАДІТЬ дещо з вашого обезпечення.
Ми уладжуємо прекрасний ЦІЛИЙ ПОХОРОН за $150.00
У випадку смутку в родині кличте:
KAIN MORTUARIES, INC.
Найбільший український погребовий зарядчик в Америці
S. KANAI KAIN, Pres.
433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J.
Phone PE 4-4646
— or —
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
86 ELIZABETH AVENUE, NEWARK, N. J.
Phone BIgelow 3-6762
ELIZABETH, N. J.
225 WEST JERSEY STREET
Phone: EL. 2-3611

ІВАН КОВАЛЬЧИК
FUNERAL DIRECTOR & EMBALMER
ЗАНИМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В СТЕЙТІ NEW JERSEY
ЦІНИ ПРИСТУПНІ ДЛЯ ВСІХ
ОБСЛУГА ЧЕСНА І НАЙКРАЩА
У випадку смутку в родині кличте як в день так і в ночі:
JOHN KOWALCHYK
79 Sussex Street
JERSEY CITY, 2, N. J.
Tel. BErgen 4-5131

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-8568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: (cor. E. 155 St.)
707 Prospect Avenue, BRONX, N. Y.
Tel.: MElrose 5-6577